

Işıl Baysan Serim

Araş. Gör.

Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Bölümü

Yeni Biyo-İktidar Modeli Olarak Gen-Politiğin Mekânsal İmgelemi: “ Rekombinant Mimarlık ”

Michél Foucault'un modern devletin gözetim ve denetim mekanizmaları için paradigmatik bir yapı olarak gösterdiği Bentham'ın 18. yüzyıl “Panoptikon” tasarımı, biyo-iktidar mekân imgeleminin kökenine işaret eden bir modeldir. Çağdaş dünyada, teknolojik bir paradigma haline gelen biyopolitik mekan olgusu, Darwin'in “Evrimsel Kuramı”nı izleyen Genetik alanındaki gelişmelerle, gen-politiğin uzamı olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde, “tekil bir dünya” imgelemine ikame eden panoptikon, özneye, mekâna ve zamana ait hakikat bilgisinin, çağdaş bilgi-görüntü teknolojileriyle yeniden üretilmesiyle ilişkilendirilen bir metaforudur. Kapitalist ekonomi-politikaların idealize ettiği teknolojik gereksinim, evrim gibi pek çok teknolojik mekanizma aracılığıyla inşa edilen mekân-zamanın hacimsizleşmesi, dünya uzamının “hiper-görünürlük” vaat eden bir panoptik mekanizmaya dönüşmesine yol açmaktadır. Bu paralelde, gen-politiğin mekânsal imgelemi olarak nitelendirilen “rekombinant mimarlık”, içinde bulunduğumuz çağın biyo-teknolojik mekân paradigmasıdır. Güncel bilgi ve görüntü teknolojileri aracılığıyla kavramsallaştırılan bu mimarlık paradigması, Genom projesi kapsamında kullanılan mühendislik teknolojilerine dayanmaktadır. Bu çalışmada, genlerin yeniden-üretim-sunum sürecinde[rekombinant] ortaya çıkan özneye ait bilgilerin, gerçek / fiziksel mekân bilgisiyle eşgüdümlü bir değerlikler sistemi oluşturarak, sistemin sadece mimari mekânın yeni temsil söylemini biçimlemediği, aynı zamanda mekânı politik bir nesne haline getirdiği konusu tartışılacaktır. Geleceğin mekânsal paradigması olarak öngörülen rekombinant mimarlık, öznenin DNA bilgisini içerimleyen ve sunan sanal gerçeklik ile bedeninin fiziksel uzamı olan gerçekliğin etkileşiminden (mutasyonundan) doğan mutant bir mekândır. Rekombinant DNA teknolojisinin görsel biçimleriyle metaforik; işlemsel [biyo-teknolojik] ve işlevsel üretim biçimi ve programlarıyla [genetik algoritmalar v.b] ise metonomik ilişki içerisindedir. Bu temsil yapısı, sanal mekân ile fiziksel mekânın geri-beslemeli uzamı olan ekran aracılığıyla biçimlenmektedir; insan-makine, makine-makine, insan-insan, insan-mekân arasında kurulan ‘haber alma, denge kurma-kontrol ve yönetim ilişkileriyle, -bir otomasyona dayalı- ‘sibernetik’ süreçlerle kurgulanmaktadır. Pek çok bilimkurgu filminde ortaya konulduğu üzere, bu ekran, bedeni içselleştirmeye ya da dışsallaştırmaya dayalı bir biyopolitik mekanizmanın görsel alanıdır. Küresel ağ teknolojileriyle yeniden üretilen kentsel uzam, rekombinant mimarlığın işlemsel alanıdır ve sözkonusu teknolojik işlemler, özelden kamusal kadar geniş bir mekânsal çerçevede etkinlik göstermektedir. Rekombinant binalar artık harç, tuğlayla değil, genetik yazılımla inşa edilecektir. Kent de öznenin kalıtsal kodlarıyla doğrudan haberleşen rekombinant bir mekanizma olarak yeniden düzenlenecektir. Bu çalışmanın bütününde, yeni bir teknolojik paradigma olarak, gen teknolojilerinin, mekan gibi, kullanıcılarını da nasıl kapitalist üretim süreçlerinin bir iktidar nesnesi haline getirdiği araştırılacaktır. Çalışmanın sonunda, gen-politiğin, nasıl disiplin toplumundan kontrol toplumuna geçişliliğe, Aydınlanma çağında gündeme gelen saydamlık idealine, yani panoptisizmin sürekliliğine vurgu yaptığı ortaya konulacaktır.